

INTRODUCCIÓ A L'ARQUEOLOGIA PREHISTÒRICA.

Joaquim Oltra

Curs 2007-2008

L'assignatura, organitzada en quatre grans blocs, introdueix en el mode de raonament arqueològic. L'arqueologia es explica com una Ciència Històrica i Social que ens permet entendre l'Ésser Social en totes les seves dimensions a partir de l'estudi de les restes materials deixades per les societats al llarg del temps. Els aspectes ontològics, epistemològics i metodològics es van il·lustrant a partir diverses aplicacions arqueològiques adreçades a l'anàlisi de les societats antigues i actuals.

BLOC I. INTRODUCCIÓ.

Tema 0. Què és l'arqueologia?

Introducció al concepte d'arqueologia, captació d'idees prèvies i interessos.

Introducció a l'assignatura i a la dinàmica de les classes

Organització del curs i sistema d'avaluació.

Tema 1. L'arqueologia com a ciència social.

Què és la Ciència?.

Ciències naturals i ciències socials. Complementaries o contraposades?

L'arqueologia, una ciència social?

Objecte d'estudi i àmbit d'estudi.

Ontologia, epistemologia i mètode

Tema 2. Per a què? Les utilitats del coneixement arqueològic.

L'arqueologia com a contrastació històrica.

Coneixement històric "asèptic".

Coneixement com a eina de poder.

Arqueologia i compromís social.

Tema 3. l'Ésser Social (Ontologia).

Què és la societat?.

Economia, societat i ideologia

Passat i present, com superem la distància?

Tema 4. Coneixem o comprenem? (Epistemologia).

Teories del coneixement científic: (neo)positivisme, posmodernisme i marxisme.

Les dades.

Tema 5. El camí que segueix el raonament científic (Mètode).

Inducció i deducció.

Teoria, hipòtesi i enunciat.

Tema 6. El punt de partida: pensar les societats. Principals teories de l'ésser Social.

L'"Home" a imatge i semblança de Déu.

L'individu autosuficient i competitiu.

El contracte social com a base de la vida col·lectiva.

Conflicte i lluita de classes.

BLOC II. COM FEM ARQUEOLOGIA?

Tema 7. Com s'ha fet arqueologia?. Repàs a la història de la disciplina.

Els inicis: antiquarisme i arqueologia.

L'arqueologia evolucionista.

L'arqueologia històrico-cultural

La "Nova arqueologia"

L'arqueologia posmoderna.

Les arqueologies "alternatives": marxistes, feministes, indígenes, arqueologia queer, neodarwinisme ...

Tema 8. L'obtenció de l'evidència de base. El treball de camp.

La identificació de jaciments: les prospeccions arqueològiques. Característiques i limitacions.

L'estudi extensiu d'un jaciment. Les excavacions arqueològiques.

Tipus d'excavacions arqueològiques.

El sistema de registre.

Els objectes arqueològics.

Els contextes arqueològics. Temps i espai.

Evidència arqueològica / Registre arqueològic.

Tema 9. Estratigrafia i Estratigrafia Arqueològica.

Estratigrafia, introducció i conceptes

Introducció a l'estratigrafia arqueològica.

BLOC III. COM GENEREM CONEIXEMENT DES DE L'ARQUEOLOGIA?.

Tema 10. Quan? L'estudi del temps i la cronologia.

La cronologia relativa a través d'objectes i estrats.

Tipologies.

Seriació.

La cronologia absoluta: sistemes de datació

Fonts històriques.

Cicles anuals.

Mètodes físico-químics: el carboni 14 i altres metodologies radioactives.

Tema 11. L'anàlisi del clima i de les condicions ambientals de la vida social.

Tema 12. L'anàlisi de la producció d'aliments.

Alimentació, treball i patologies en els cossos humans.

L'estudi de la producció d'aliments:

L'explotació dels animals.

L'explotació dels vegetals.

Tema 13. L'anàlisi de la producció d'utensilis.

El problema de la conservació diferencial.

L'estudi de les eines lítiques.

L'estudi dels objectes de ceràmica.

L'estudi dels objectes de metall.

L'estudi de les eines de materials peribles.

Tema 14. L'anàlisi de l'espai.

L'Arqueologia dels assentaments: vivendes/edificis, poblats i ciutats.

Paleodemografia.

L'estudi del territori:

Anàlisi dels patrons d'assentaments.

Estudi d'un medi natural humanitzat.

Tema 15. L'anàlisi de les relacions socials entre les persones.

L'estudi de les necròpolis: la mort explica la vida.

L'estudi de la producció.

L'estudi de la ideologia.

Els símbols en acció.

Les relacions de poder.

BLOC IV. PER ACABAR...

Tema 16. Possibilitats per fer arqueologia aquí i avui.

El departament de prehistòria de la UAB.

Altres Universitats Catalanes i el món de la recerca a Catalunya.

El món de la empresa privada i altres possibilitats.

Tema 17. Resum / Repàs final i Dubtes.

Bibliografia.

- AAVV. 1984. *Arqueología Espacial*, Vols. 1-6. *Distribución y relaciones entre los asentamientos*. Teruel: Colegio Universitario de Teruel.
- AAVV. 1986. "El ritus de la mort a l'antiguitat". *Cota Zero*, 2 (dossier)
- AAVV. 1986. *Arqueología Espacial*, Vols. 7-11. *Microespacio*. Teruel: Colegio Universitario de Teruel.
- AAVV. 1988. "Mètodes científics aplicats a la reconstrucció paleoambiental de la prehistòria", *Cota Zero*, 4 (dossier)
- AAVV. 1989. "Paleoantropologia", *Cota Zero*, 5 (dossier)
- AAVV. 1989. *Arqueología Espacial*, Vol. 13. *Fronteras*. Teruel: Colegio Universitario de Teruel.
- AAVV. 1999. "Aqueologia i patrimoni". *Cota Zero*, 15 (dossier)
- AA.VV. 2002. "Les restes lítiques en contextos arqueològics: estudi, interpretació i aplicacions". *Cota Zero*, 17 (dossier)
- ALCINA, J. 1989. *Arqueología antropológica*, Akal Ed., Madrid
- BROTHWELL, D. y HIGGS, E. (comp.) 1980. *Ciencia en arqueología*. Madrid: F.C.E.
- BUTZER, K. W. 1989. *Arqueología. Una ecología del hombre*, Ed. Bellaterra, Barcelona.
- BUXÓ, R. 1997. *Arqueología de las plantas. La explotación económica de las semillas y los frutos en el marco mediterráneo de la Península Ibérica*. Barcelona: Ed. Crítica.
- CALVO, M. 2003. [La Indústria lítica, nocions bàsiques sobre traceologia i funcionalitat](#). Barcelona : Societat Catalana d'Arqueologia.
- CARANDINI, A. 1997. *Historias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Barcelona: Ed. Crítica.
- CAMPILLO, D. i SUBIRÀ, E. 2004. *Antropología física para arqueólogos*. Barcelona: Ariel.
- CHALMERS, A. 1987. *¿Qué es esa cosa llamada ciencia?*, Ed. Siglo XXI, Madrid.
- CHILDE, V. G. 1973. *Introducción a la arqueología*, Ed. Ariel, Barcelona.
- CLARK, G. 1980. *Arqueología y sociedad*, Akal Ed., Madrid.
- COLOMER, E.; MONTÓN, S. i PIQUÉ, R. 1996. *Técnicas arqueológicas sobre actividades de subsistencia en la Prehistoria*. Madrid: Arco Libros,.
- COMAS, J. 1983. *Manual de antropología física*. México: F.C.E.
- DANIEL, G. 1987. *Un siglo y medio de arqueología*, F.C.E., México.
- HARRIS, E. 1991. *Principios de estratigrafía arqueológica* Barcelona: Ed. Crítica.
- HODDER, I. i ORTON, C. 1988. *Análisis espacial en arqueología*. Barcelona: Ed. Crítica.
- MOLIST, M. i SAÑA, M. (eds.) 1996. "Dossier Arqueozoología: Economía i Societat". *Cota Zero*, 11.
- ORTON, C. 1997. *La cerámica en arqueología*. Barcelona: Ed. Crítica.
- PADIÑAS, J. A. 1994. *Introducción a la topografía*. Santiago: Universidad de Santiago.
- RENFREW, C. i BAHN, P. 1993. *Arqueología. Teoría, métodos y aplicaciones*. Madrid: Akal Ed.
- RIPOLL, G. 1993. *Arqueología, hoy*. Madrid: UNED.
- ROUSE, I. 1973. *Introducción a la prehistoria*, Ed. Bellaterra, Barcelona.
- ROSKAMS, S. 2003. *Teoría y práctica de la excavación*. Barcelona: Crítica.
- SEMENOV, S. A. 1981[1957]. *Tecnología prehistórica. Estudio de las herramientas y objetos antiguos a través de las huellas de uso*. Madrid: Akal.
- SHENNAN, S. 1992. *Arqueología cuantitativa*. Barcelona: Ed. Crítica.
- TRIGGER, B. 1992. *Historia del pensamiento arqueológico*, Ed. Crítica. Barcelona.
- VERA, A. 1991. *Estratigrafía. Principios y método*. Madrid: Ed. Rueda,.
- VILA, A. (ed.) 1991. *Arqueología*, CSIC, Madrid.
- VILLARBA, P. i DE LUNA, A. 1987. *Arqueologia*. Barcelona: Publicaciones y Promociones Universitarias.